

Рівень гігієнічних знань у дітей, які виховуються в дитячих будинках та школах-інтернатах

The Level of the Hygienic Knowledge Among Children from Orphan Houses and Boarding Schools

Смоляр Н.І., д.мед.н., проф.,
Нарепеха О.Т., Стадник У.О.,
к.мед.н., доц.
каф. стоматології дитячого віку,
Львівський національний медичний
університет ім. Данила Галицького
Smolar N.I., DMD, Prof., Narepekha O.T.,
Stadnyk U.O., PhD, Assoc. Prof.
Pediatric Dentistry Department, Danylo
Halyskyi Lviv National Medical
University

Мета: Оцінити рівень гігієнічних знань у дітей, які виховуються у школах-інтернатах, та розробити для них комплекс заходів із профілактики карієсу. **Методи:** Обстежили 307 дітей віком від 6 до 17 років з трьох дитячих будинків Львівської області та школи-інтернату №2 м. Львова. **Результати:** З'ясували, що найбільше дітей з вищим рівнем знань щодо догляду за порожниною рота проживає у дитячому будинку «Вишенька» (70,3%), найменше – у дитячому будинку «Оранта» (38%). **Висновки:** Встановили низький рівень санітарно-гігієнічних знань у дітей, які проживають у дитячих будинках і школах-інтернатах, що сприяє високій ураженості карієсом їхніх зубів. Однак відсутність у переважній більшості таких установ стоматологічних кабінетів позбавляє дітей якісного стоматологічного обслуговування, первинної профілактики та гігієнічного навчання.

Ключові слова: діти, карієс, рівень гігієнічних знань.

Purpose: Assess the level of hygiene knowledge in children who are brought up in boarding schools, and for them to develop a set of measures for the prevention of caries. **Methods:** We have examined 307 children aged from 6 to 17 years old from five children houses in Lviv region and Lviv boarding-school number 2 with the aim to reveal level of the hygienic knowledge concerning oral hygiene. **Results:** Different level of sanitary education among examined children was determined. The highest percentage of children who know about teeth care and its necessity was determined among children house «Vyshenka» – 70,3%, the least – in children house «Oranta» – 38%. **Conclusions:** Poor level of sanitary-hygienic knowledge was determined among children, living in the conditions of orphan houses and boarding schools. In its turn, it promotes high level of dental caries frequency of examined children. On the other hand, absence of dentists in the majority of children establishments deprives children of qualified dentistry service, primary prevention and sanitary education.

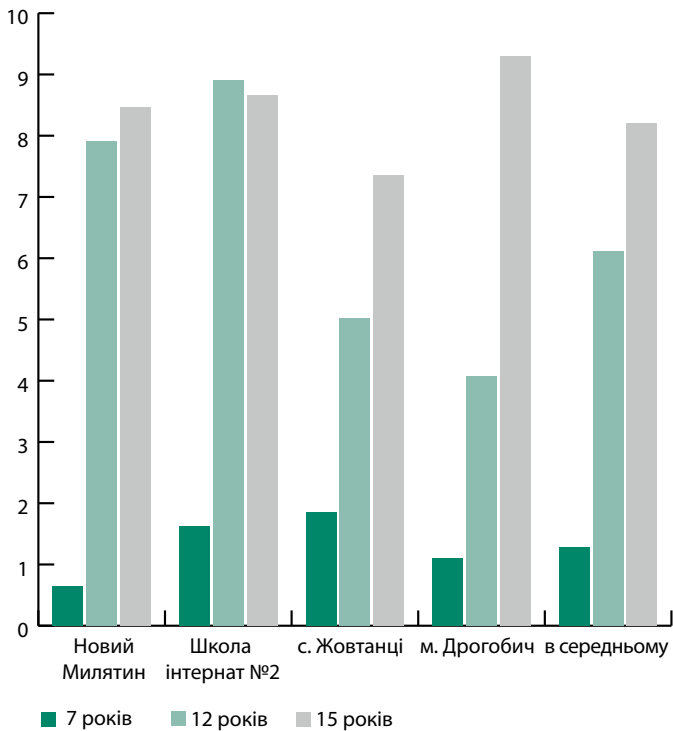
Key words: children, dental caries, sanitary education.

Вступ

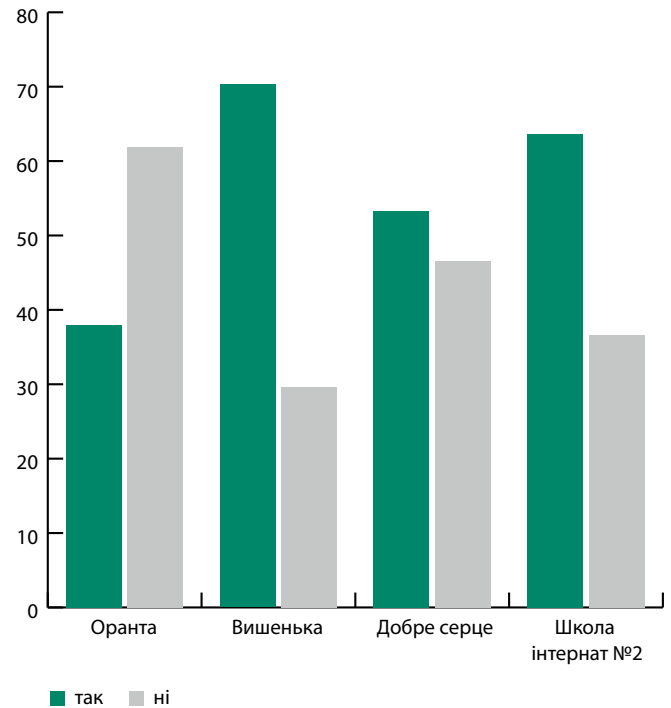
Відомо, що на процес розвитку карієсу зубів у дітей впливають місцеві та загальні фактори. Серед місцевих факторів вагомим є рівень гігієни порожнини рота, оскільки накопичення зуб-

ного нальоту при незадовільному догляді за порожниною рота призводить до появи вогнищевої демінералізації емалі. Має значення і дія інших біологічних (зниження саливації, генетична схильність тощо) і соціально-економічних чинників (освіта, соціальний

статус, матеріальні умови тощо). Сьогодні поширеність карієсу серед дітей залишається високою, перетворюючись у соціальну проблему, що супроводжується значним впливом на стан здоров'я дитини та сім'ї [1, 2, 4, 5]. Найбільший вплив мають фактори со-

Мал. 1. Інтенсивність карієсу постійних зубів у дітей різного віку залежно від закладу

Мал. 2. Розподіл відповідей дітей на запитання «Чи знаєте Ви про необхідність догляду за зубами?» (%)

ціально-економічного благополуччя (низький рівень добробуту і задоволеності життям), якість стоматологічної допомоги, менше – житлові умови.

За даними В.В. Кана (2012), у дітей 6-річного віку з повних сімей поширеність карієсу зубів сягає 75,2%, серед матерів цей показник становить 64,1%, серед батьків – 40,9%. На показники розповсюдженості карієсу у таких дітей суттєво впливають соціально-гігієнічні фактори, зокрема низький рівень санітарно-гігієнічних знань у батьків [3].

Найуразливішими до впливу чинників ризику виникнення карієсу зубів є соціально незахищені верстви населення, діти з неповних сімей, діти-сироти. Наукові дослідження доводять, що діти, які перебувають у школах-інтернатах та дитячих будинках, часто страждають на гіподинамію, віддають перевагу пасивним видам відпочинку, внаслідок чого упродовж навчального року в них погіршується здоров'я [8]. Це впливає і на стан зубів, рівень гігієнічних навичок та мотивації до стоматологічного лікування [6, 7]. Встановили, що ураженість карієсом зубів

суттєво вища серед дітей із низьким рівнем соціально-економічного благополуччя, порівняно зі звичайними сім'ями, що найбільше проявляється у віці 7–8 та 15–17 років. Через несприятливі фактори фізіологічного і психологічного розвитку та відсутність батьківської турботи відзначили високий відсоток дітей раннього віку з множинними каріозними ураженнями (понад 10 зубів) [9].

Метою дослідження є оцінка рівня гігієнічних знань у дітей, які виховуються у школах-інтернатах, з подальшим розробленням комплексу заходів профілактики карієсу.

Матеріал і методи

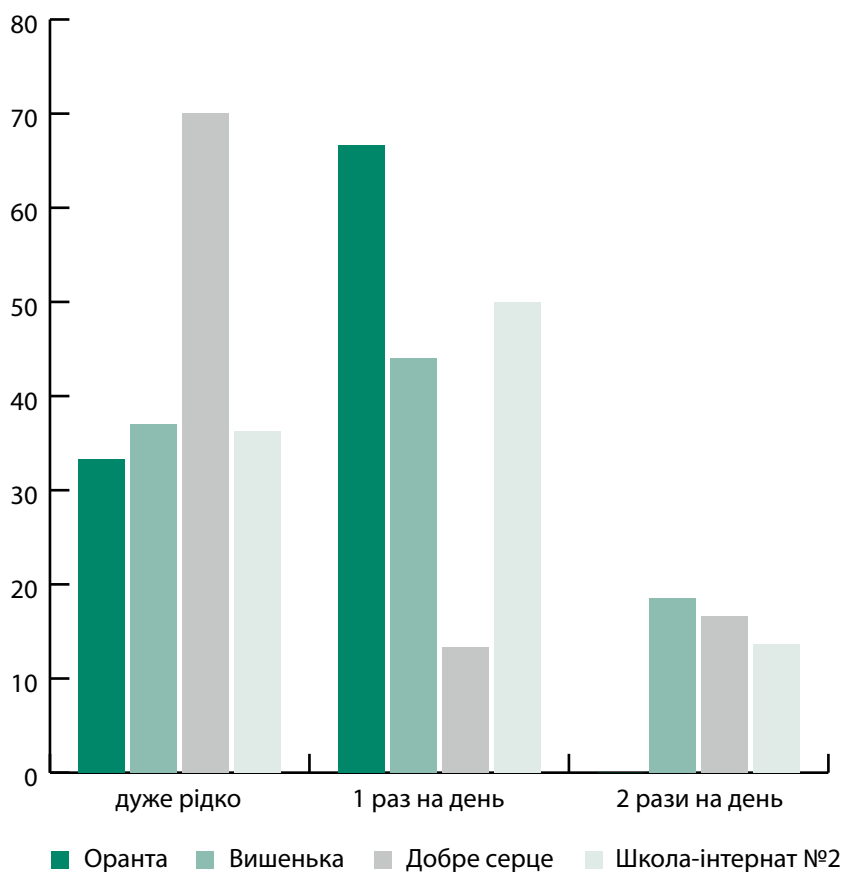
Для визначення поширеності та інтенсивності карієсу зубів обстежили 307 дітей від 6 до 17 років із трьох дитячих будинків Львівської області та школи-інтернату №2 м. Львова. Окрім того, дітям, які проживають у дитячих будинках «Оранта» (Дрогобич), «Вишенька» (с. Жовтанці), «Добре серце» (с. Новий Милатин) і школі-інтернаті №2 (Львів), запропонували відповісти

на запитання анкети для оцінки рівня гігієнічних знань з догляду за порожниною рота.

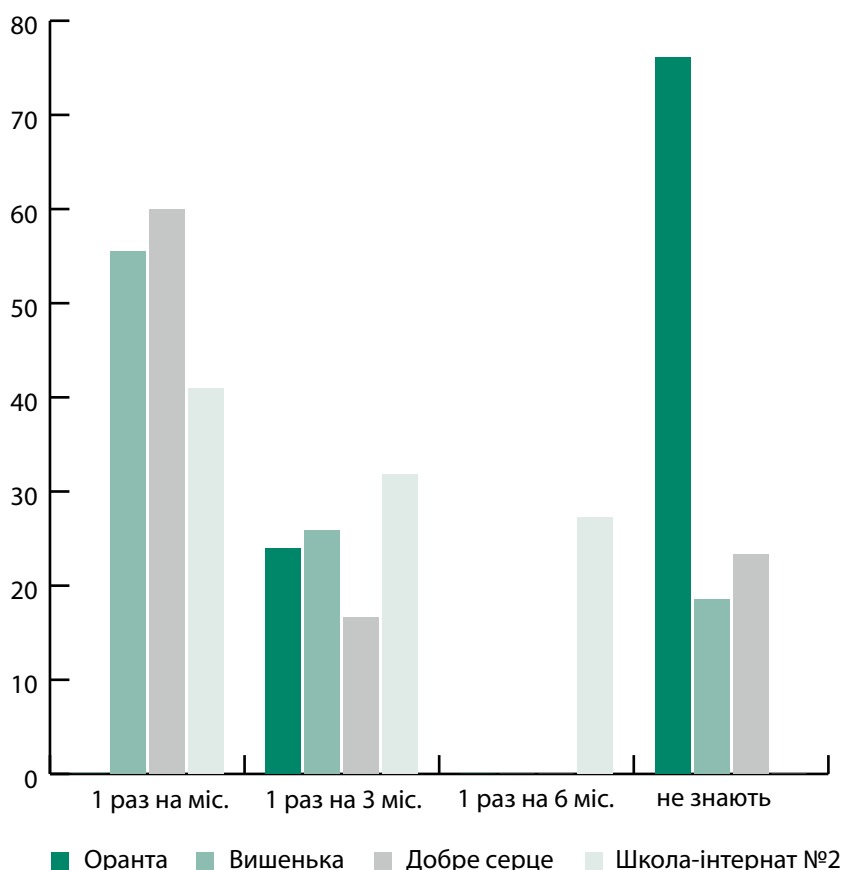
Результати та їх обговорення

Виявили 100% ураження карієсом зубів серед усіх обстежених дітей, причому середнє значення показника КПВ становило $5,46 \pm 0,51$ зуба. Встановили вищу інтенсивність карієсу постійних зубів у дітей дитячого будинку в с. Новий Милатин ($6,87 \pm 1,82$ зуба) та у школі-інтернаті №2 м. Львова ($6,68 \pm 1,63$ зуба), порівняно з дітьми інших закладів. З'ясували значне зростання інтенсивності карієсу постійних зубів з віком, особливо серед 15-річних дітей з дитячого будинку м. Дрогобича (КПВ= $9,3 \pm 3,10$ зуба), та у дітей зі школи-інтернату №2 м. Львова (КПВ= $8,66 \pm 2,7$ зуба) (мал. 1). Такі показники відповідають дуже високому рівню інтенсивності карієсу, згідно з критеріями ВООЗ.

З огляду на високу поширеність та інтенсивність карієсу зубів ми провели анкетування серед обстежених дітей, щоб оцінити рівень гігієнічних знань.

Мал. 3. Частота чищення зубів (%)

Мал. 4. Терміни заміни зубної щітки (%)

За результатами опитування встановили різний рівень гігієнічних знань в обстежених дітей. На запитання «Чи знаєте Ви про необхідність догляду за зубами?» стверджувально відповіли в середньому 56,3% респондентів. Найвищий відсоток дітей, які вважають, що необхідно доглядати за зубами і знають, навіщо потрібно це робити, виявили у дитячому будинку «Вишенька», найнижчий – у дитячому будинку «Оранта» (мал. 2).

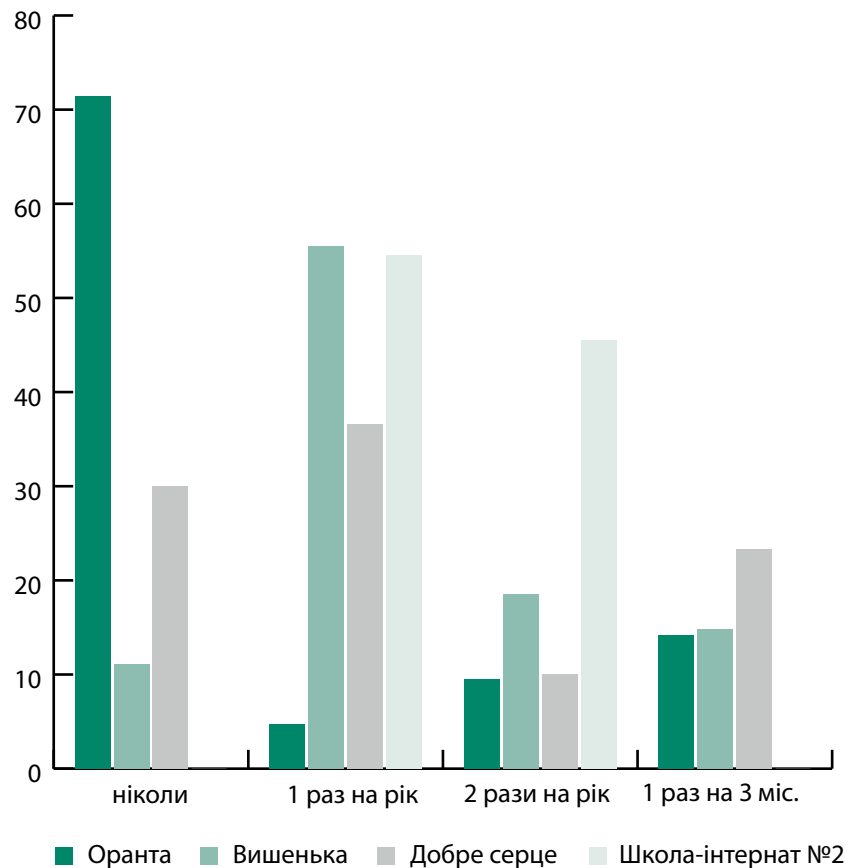
На запитання про кратність чищення зубів 44,5% респондентів відповіли, що чистять зуби дуже рідко. Найвищий відсоток таких дітей виявили у дитячому будинку «Добре серце», найнижчий – у дитячому будинку «Оранта». Слід зазначити, що лише 12,4% опитаних дітей незалежно від місця проживання чистять зуби регулярно – двічі на день. У школі-інтернаті №2 таких дітей було 13,6%, а в дитячому будинку «Вишенька» – 18,5%. Серед опитаних дітей з дитячого будинку «Оранта» (Дрогобич) взагалі не виявили дітей, які б чистили зуби двічі на день (мал. 3).

Аналіз відповідей дітей на запитання про тривалість чищення зубів показав, що середня тривалість чищення зубів серед усіх опитаних дітей становить близько 1 хвилини (22% дітей). Тільки 26,6% дітей з дитячого будинку «Добре серце» відповіли, що чистять зуби упродовж двох хвилин. Цікаво, що переважна більшість дітей з дитячого будинку «Оранта» (71,4%) не знають, якою саме пастою та щіткою якої жорсткості чистять зуби. Водночас 62,9% дітей з дитячого будинку «Вишенька» чистять зуби м'якою зубною щіткою. Неоднаковою виявилася й обізнаність опитаних дітей щодо термінів заміни зубної щітки. Переважна більшість опитаних дітей, незалежно від місця проживання, змінюють щітку 1 раз на три місяці (23,9% дітей з дитячого будинку «Оранта», 25,9% дітей з дитячого будинку «Вишенька», 16,6 дітей з дитячого будинку «Добре серце» та 31,8% дітей зі школи-інтернату №2 м.

Львова). Виявили високий відсоток дітей, які змінюють щітку щомісяця: 55,5% у дитячому будинку «Вишенька», 60% у дитячому будинку «Добре серце» та 40,9% у школі-інтернаті №2 м. Львова. Досить високим виявився відсоток дітей, які не могли чітко вказати терміну заміни зубної щітки, у дитячому будинку «Оранта» – 76,1% (мал. 4).

На запитання «Як часто Ви відвідуєте стоматолога?» відповіді розділилися за середніми показниками: 1 раз на рік – 37,8% дітей, 2 рази на рік – 20,8% дітей і 1 раз на 3 місяці – 13% дітей. Значно більше дітей відповіли, що ще ніколи не були у лікаря-стоматолога – 28,1%.

Найбільше дітей, які ніколи не відвідували стоматолога, проживають у дитячому будинку «Оранта» (71,4%) (мал. 5). Відповідно, у цьому дитячому будинку виявили значно менший відсоток дітей, які відвідують стоматолога. Слід зауважити, що у цих дітей, особливо у 15-ти річних, встановили найвищу інтенсивність карієсу (КПВ=9,30 зуба). Результати опитування показали, що для переважної більшості опитаних мотивацією для відвідування стоматолога є зубний біль, загалом для 66,85% дітей, серед них 80,9% дітей з дитячого будинку «Оранта», 62,9% дітей з дитячого будинку «Вишенька», 60% дітей з дитячого будинку

Мал. 5. Частота відвідувань стоматолога (%)

ку «Добре серце» та 63,6% дітей зі школи-інтернату №2.

Висновки

Проведене анкетування виявило низький рівень гігієнічних знань у дітей, які проживають у дитячих будин-

ках та школах-інтернатах, а це сприяє високій ураженості карієсом зубів цієї категорії дітей. З іншого боку, відсутність у переважній більшості установ стоматологічних кабінетів позбавляє дітей якісного стоматологічного обслуговування, первинної профілактики та гігієнічної освіти.

Список використаної літератури

- Кисельникова Л.П. Карієс временных зубов у детей раннего возраста: обоснование этиопатогенетических подходов к профилактическому лечению / Л.П. Кисельникова, Т.Е. Зотова, О.А. Кружалова, Н.В. Ожгихина, И.А. Хоцевская // Детская стоматология и профилактика. — 2007. — №2. — С. 19—22.
- Леонтьев В.К. Детская терапевтическая стоматология. Национальное руководство / В.К. Леонтьев, Л.П. Кисельникова — М., 2010. — С. 367—389.
- Кан В.В. Факторы риска развития и распространенность карієса у детей раннего и дошкольного возраста полных семей / В.В. Кан, В.Ф. Капитонов, А.С. Виткин, О.А. Гаврилюк // Современные исследования социальных проблем (электронный научный журнал). — 2012. — №. 7(15). — www.sisp.nkras.ru
- Маслак Е.Е. Развитие карієса зубов и гигиена полости рта у детей раннего возраста / Е.Е. Маслак, Е.Н. Каменнова, Т.Н. Каменнова, И.В. Афонина // Бюллетень Волгоградского научного центра. — 2010. — №. 1. — С. 48—51.
- Смоляр Н.І. Ураженість карієсом зубів у дітей раннього віку / Н.І. Смоляр, Х.Г. Семенців // Український стоматологічний альманах. — 2011. — №5. — С. 68—72.
- Гірчак Г.В. Рівень санітарно-гігієнічних знань по стоматології у дітей шкільного віку Львівської області / Г.В. Гірчак, У.О. Стадник, О.В. Єзерська, Н.Л. Чухрай // Вісник стоматології. — 2012. — №1. — С. 68—70.
- Назарян Р.С. Уровень гигиенических знаний подростков при выборе средств и предметов ухода за полостью рта / Р.С. Назарян, Ю.В. Ткаченко, Л.С. Кривенко и соавт. // Экспериментальная і клінічна медицина. — 2011. — №3 (52). — С. 167—169.
- Неділько В.П. Стан здоров'я дітей, які виховуються в інтернатному закладі / В.П. Неділько, Т.М. Камінська, С.А. Руденко // Перинатологія і педіатрія. — 2006. — №2(26). — С. 101—104.
- Дмитрова А.Г. Распространенность и интенсивность карієса зубов у детей-сирот / А.Г. Дмитрова, В.В. Рогинский // Стоматология детская и профилактика. — 2011. — №4. — С. 123—126.

Надійшла в редакцію 8 травня 2013 року